

LASY SPOŁĘCZNE W REJONIE SZCZECINA A OCHRONA SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

RDOŚ w SZCZECINIE, 07.10.2024 r.

Wybrane aspekty z wytycznych ONoL (2024)

*Gospodarka leśna w większym zakresie powinna uwzględniać także pełnienie przez las funkcji pozaprodukcyjnych. W miarę rozwoju świadomości społeczeństwa coraz większą rolę zaczęły odgrywać zarówno społeczne, jak i **przyrodnicze funkcje lasów**. Społeczeństwo zaczęło dostrzegać, jak istotne są lasy nie tylko jako źródło surowców, ale także jako **ekosystemy zapewniające bioróżnorodność**, regulujące klimat, jako miejsca rekreacji, spokoju oraz odpoczynku. Wartość usług ekosystemowych wzrasta. Zachowanie lasów ma kapitalnie znaczenie dla jakości życia i zdrowia ludzi.*

*Celem planowanych działań jest zapewnienie trwałej **ochrony najcenniejszych ekosystemów leśnych**, jak i postulowane „uspołecznienie” zarządzania lasami (...)*

*Planowane działania są odpowiedzią na zagrożenia i potrzeby wynikające z postępującej **utruty różnorodności biologicznej** oraz zmian klimatycznych, jak również wpisują się w krajowe i międzynarodowe zobowiązania dotyczące ochrony różnorodności biologicznej i adaptacji do zmiany klimatu.*

Obszar Natura 2000 Wzgórza Bukowe

- Puszcza Bukowa jest obiektem przyrodniczym wyjątkowym w skali ponadregionalnej przede wszystkim ze względu na ogromną powierzchnię bardzo zróżnicowanych lasów bukowych.
- Na terenie obszaru stwierdzono 18 typów siedlisk przyrodniczych z czego siedliska żyznej (9130) i kwaśnej buczyny (9110) zajmują około 5500 ha co stanowi blisko 90% udziału wszystkich siedlisk przyrodniczych. Wysycenie siedliskami przyrodniczymi w obszarze wynosi ok 55%.
- Flora ostoi liczy około 960 gatunków roślin naczyniowych, z czego 94 gatunki to rośliny chronione, a 110 to gatunki z krajowych i regionalnych czerwonych list. Występują tu też 62 gatunki chronionych mchów i wątrobowców, 21 gatunków grzybów chronionych, 149 gatunków grzybów zagrożonych w skali kraju, 41 gatunków chronionych porostów i 85 gatunków zagrożonych w skali kraju. Stwierdzono tu również występowanie 59 gatunków chronionych bezkręgowców i 62 gatunków bezkręgowców zagrożonych w skali kraju. Wzgórza Bukowe są także siedliskiem dla 242 gatunków kręgowców objętych ochroną prawną oraz 45 gatunków zagrożonych w skali kraju.

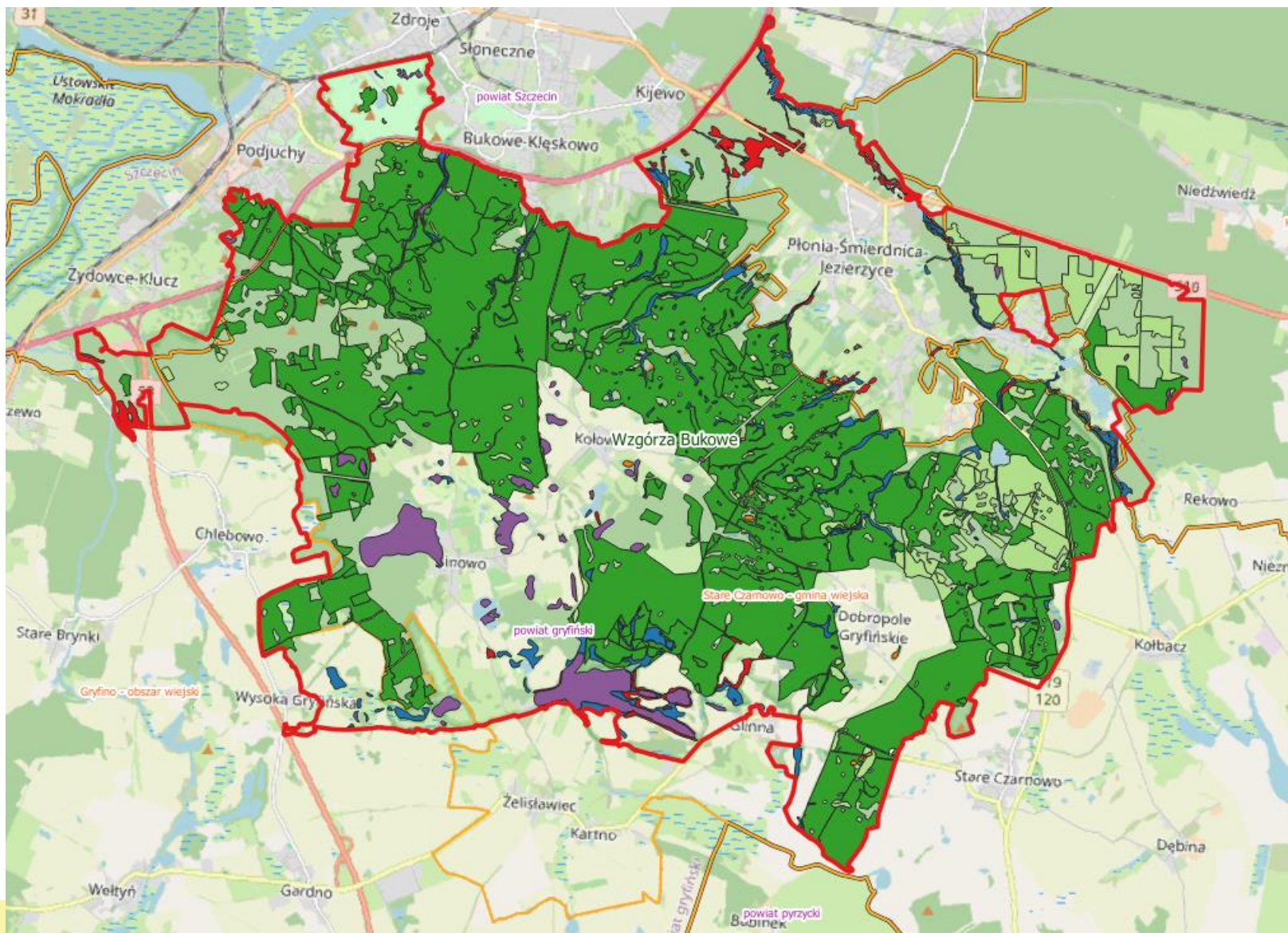
Żyzne buczyny niżowe (9130) w obszarze Wzgórz Bukowych stanowią odniesienie dla zróżnicowania fitosocjologicznego buczyn w całej Polsce niżowej, występując tu w niemal wszystkich z literatury znanych wariantach troficzno-wilgotnościowych.

Stanowią one najważniejszy w Polsce niżowej obszar z punktu widzenia zachowania tego siedliska.

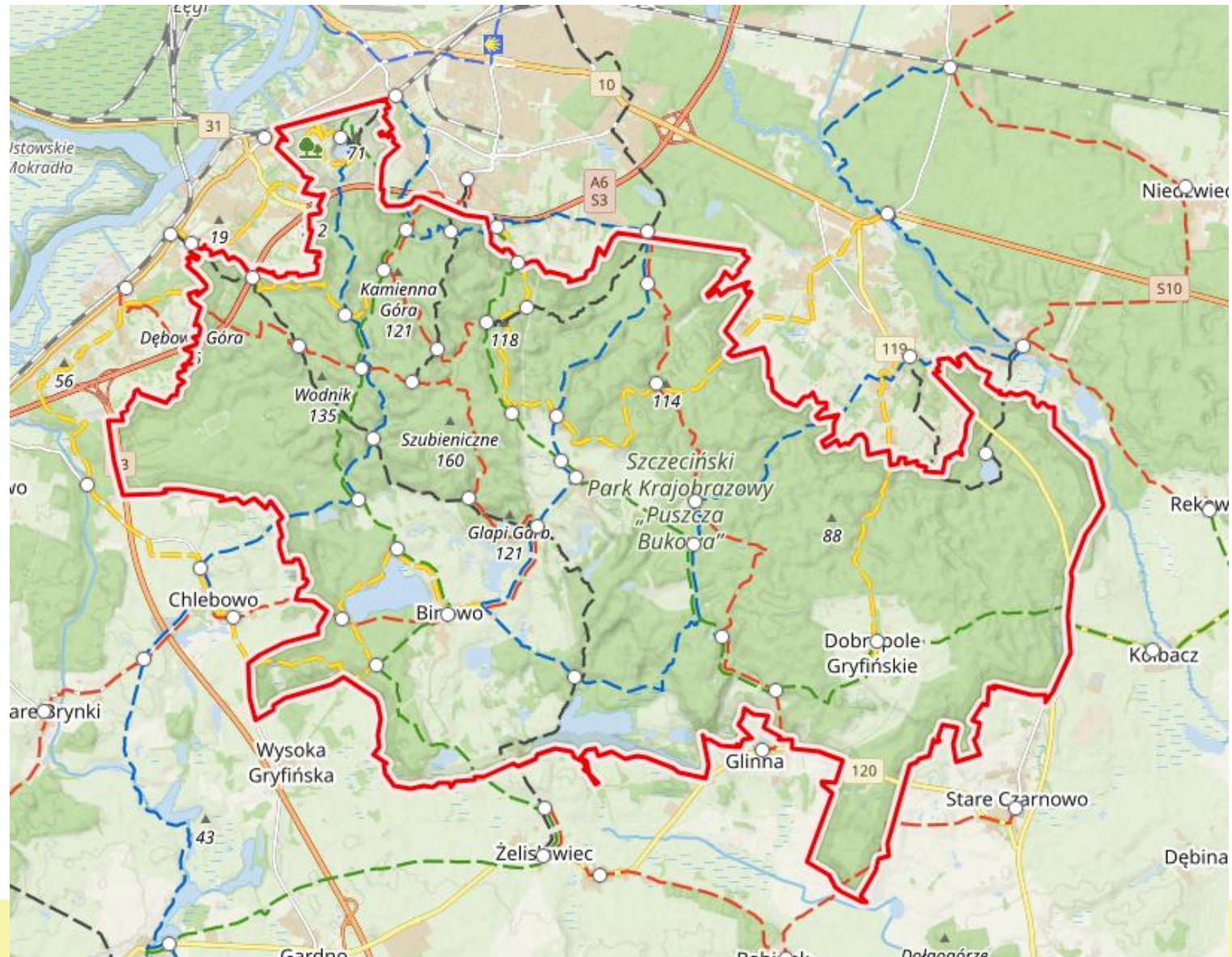
Rozmieszczenie siedlisk przyrodniczych

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

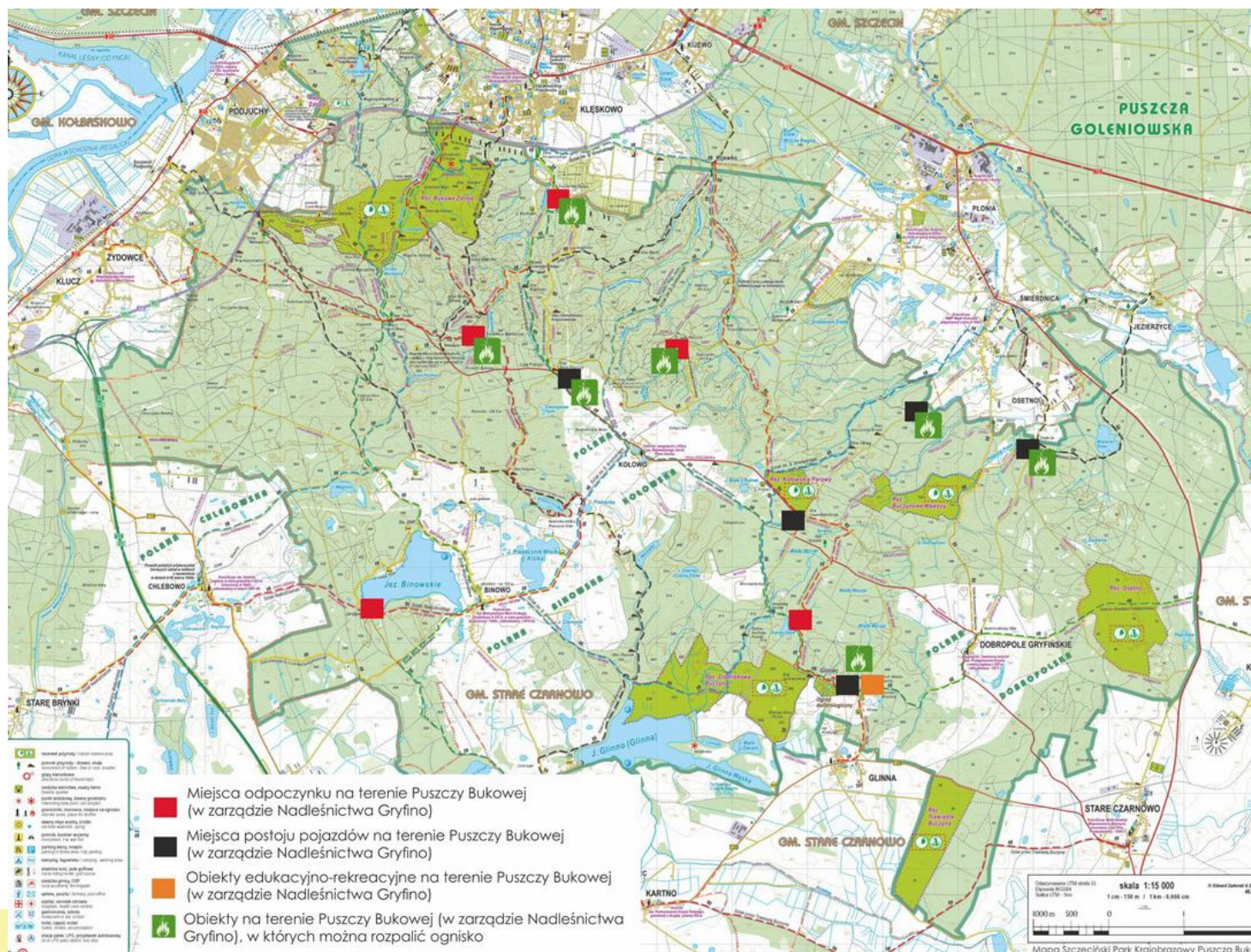
Sieć szlaków turystycznych

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Miejsca biwakowania i postoju

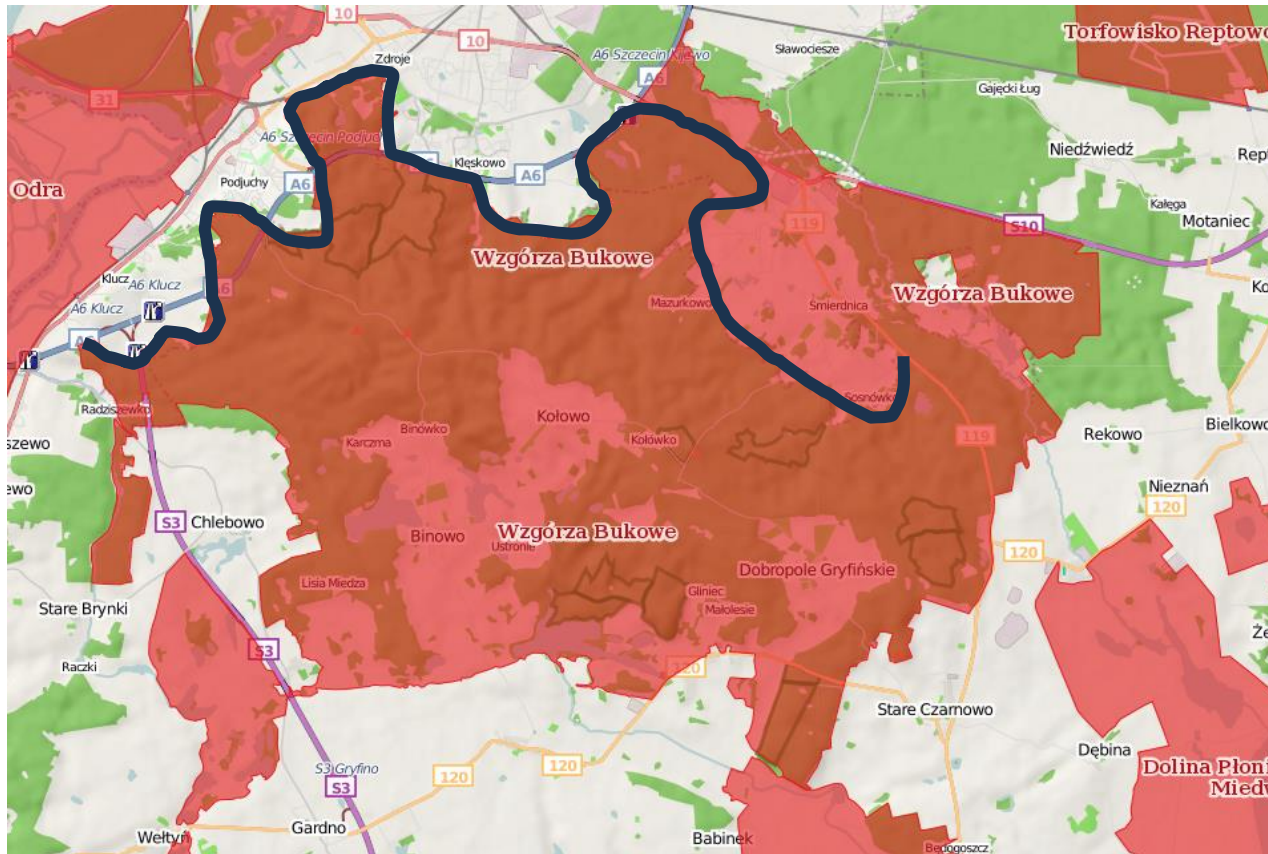

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Miejsce odpoczynku w rejonie Sosnówka

Obszar Wzgórz Bukowych przylega od zachodu, północy i wschodu na odcinku około 20 km do większości prawobrzeżnych dzielnic Szczecina. Graniczy lub przecinany jest przez główne miejskie i podmiejskie drogowe arterie komunikacyjne (autostrada A6, S3, szosa stargardzka S10, ul. Pyrzycka). Obszar zamieszkały bezpośrednio przylegający do Wzgórz Bukowych liczy około 80 tys. mieszkańców.

Zagrożenia związane z bliskością miasta

Bliskość unikatowej puszczy stanowi dla miasta ogromny walor ale niesie ze sobą również liczne zagrożenia:

- zawlekanie gatunków obcych
- zaśmiecanie
- zdeptywanie
- niszczenie drzew, runa i gleby
- hałasowanie i płoszenie
- synantropizacja i trywializacja flory
- dewastacja infrastruktury

Sposoby zagospodarowania buczyn a wymogi ochrony siedlisk przyrodniczych oraz oczekiwania społeczne

Stan siedliska - Ocena U1/U2

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania: Rębnia częściowa
Umiarkowane walory przyrodnicze, wysokie walory estetyczne,
łatwa dostępność, umiarkowane zagrożenie dla bezpieczeństwa

Stan siedliska - Ocena FV

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania: Rębnia przerębowa/ochrona bierna

Wysokie walory przyrodnicze i estetyczne, umiarkowana dostępność, zagrożenie dla bezpieczeństwa

Stan siedliska - Ocena FV

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania: Rębnia przerębowa/
ochrona bierna

Wysokie walory przyrodnicze i estetyczne, słaba
dostępność, wysokie zagrożenie dla bezpieczeństwa

Stan siedliska - Ocena U1/U2

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania: Rębnia częściowa
Niskie walory przyrodnicze, umiarkowane walory estetyczne,
trudna dostępność, umiarkowane zagrożenie dla bezpieczeństwa

Stan siedliska - Ocena U2

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania: Rębnia częściowa
Niskie walory przyrodnicze, niskie walory estetyczne, trudna dostępność, umiarkowane zagrożenie dla bezpieczeństwa

Stan siedliska - Ocena U2

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania: Rębnia częściowa
Niskie walory przyrodnicze, niskie walory estetyczne, trudna dostępność, niskie zagrożenie dla bezpieczeństwa

Stan siedliska - Ocena U2

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Sposób zagospodarowania - Rębnia częściowa
Niskie walory przyrodnicze, niskie walory estetyczne, trudna dostępność, niskie zagrożenie dla bezpieczeństwa

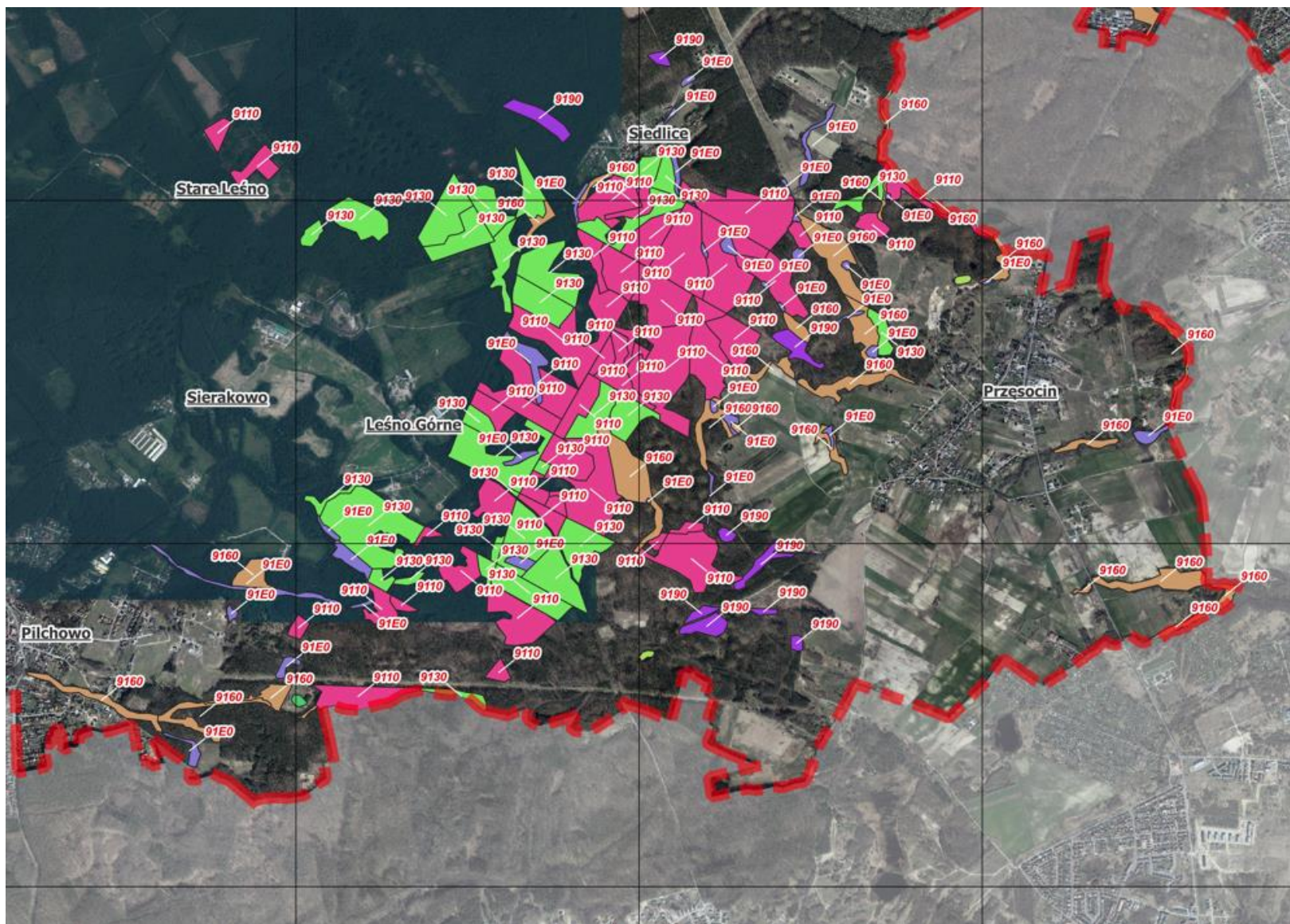
Co do zasady, ochrona wartości przyrodniczych lasu sprzyja ochronie wszystkich jego funkcji społecznych. Zachowanie dobrego stanu przyrody leśnej, czemu służą środki ochrony wartości przyrodniczych, jest w szczególności warunkiem zachowania takich funkcji, jak naturalność i atrakcyjność krajobrazu leśnego, oraz jego atrakcyjność (przydatność) dla turystyki i rekreacji. Dlatego także w lasach społecznych należy co do zasady wdrożyć także wszystkie kryteria i środki ochrony lasów cennych przyrodniczo (Rekomendacje ONoL 2024).

Co do zasady wyłączenia, ograniczenia i modyfikacje proponowane w Wytycznych ONoL (2024) sprzyjają ochronie i poprawie oceny stanu leśnych siedlisk przyrodniczych a tym samym celom stawianym obszarom Natura 2000. Wiele spośród wskazanych tam metod jest już w znacznej mierze realizowanych na terenie Puszczy Bukowej (np.: ochrona źródlisk, cieków i mokradeł wraz z otaczającym je buforem, faworyzowanie odnowienia naturalnego, pozostawianie do naturalnego rozpadu płatów/kęp starodrzewów, pozostawianie martwego drewna i drzew biocenotycznych, istnienie sieci drzewostanów wyłączonych z użytkowania, w tym rezerwatów – wymaga dopracowania i uzupełnienia).

Kompleks najcenniejszych przyrodniczo lasów na północ od Szczecina
poza obszarami Natura 2000 – propozycja lasów społecznych

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA w SZCZECINIE

Kryteria lasów o wiodącej funkcji społecznej w pobliżu Szczecina (dot. głównie Puszczy Bukowej)

- S1   Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności**
- S2   Lasy intensywnie użytkowane rekreacyjnie lub turystycznie**
- S4   Lasy położone w sąsiedztwie zwartej zabudowy, w szczególności wokół dużych ośrodków miejskich**
- S6   Obszary cenne z punktu widzenia usług ekosystemów dla lokalnej społeczności   (mikroklimat, hałas, krajobraz, zanieczyszczenia)**

Propozycje i wnioski

- Lasy społeczne, wg założeń ONoL powinny w miarę możliwości stanowić zwarte kompleksy leśne o wysokich walorach przyrodniczych (głównie lasy liściaste)
- Definiowanie lasów o zwiększonych funkcjach społecznych w odbiorze może być niejasne i niejednoznaczne (powszechnie lubiane i często odwiedzane bory sosnowe nie są lasami społecznymi w rozumieniu wytycznych ONoL)
- Niezasadnym byłoby uznanie za lasy społeczne w rejonie Szczecina lasów cennych przyrodniczo ale o silnie ograniczonej dostępności (np. lasy na wyspach)
- Wątpliwym jest założenie, iż większa część społeczeństwa oczekuje wprowadzenia drastycznych ograniczeń w prowadzeniu gospodarki leśnej oraz, że duża część społeczeństwa oczekuje lasów bardzo starych, silnie urozmaiconych, trudno dostępnych, „dzikich”

Propozycje i wnioski

- Przy planowaniu zasad gospodarowania w lasach społecznych należy brać pod uwagę różne oczekiwania i potrzeby
- Zasadniczo wszystkie proponowane modyfikacje, ograniczenia i wyłączenia dedykowane lasom społecznym sprzyjają ochronie siedlisk przyrodniczych i realizacji celów stawianym obszarom Natura 2000
- W opinii RDOŚ aktualny stopień ochrony obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe, z uwagi na jego szczególną wartość przyrodniczą i znaczenie jest niewystarczający
- Wyłączenie z gospodarki leśnej powinno objąć najcenniejsze płaty buczyn (przykładowe kryteria: wiek > 150 lat, nachylenie zboczy, położenie w sąsiedztwie źródlisk, cieków i mokradeł, inne walory przyrodnicze), obligatoryjne powinno być wyłączenie z gospodarki wszystkich siedlisk łęgowych, suma wyłączeń siedlisk z użytkowania gospodarczego nie powinna przekroczyć 50% łącznej powierzchni leśnych siedlisk przyrodniczych (max. 3000 ha)
- Modyfikacje i ograniczenia powinny polegać m.in. na:
  - wzroście zastosowania rębni innych niż częściowa (przerębowa lub stopniowa), zastosowanie rębni częściowej może być utrzymane w areale nie przekraczającym stosowania innych rębni, przy cięciach zaleca się pozostawianie kęp starodrzewu na powierzchni ok 10%
  - pozostawiania większej liczby przestojów, szczególnie w oddaleniu od dróg i szlaków turystycznych, miejsc postoju i odpoczynku
  - minimalizowaniu naruszeń gleby przy zrywce drewna, szczególnie na zboczach (nie zaburzanie lokalnych warunków hydrologicznych)
  - wyłączaniu z cięć rębnych pasm drzewostanu (min. 25 m) przy źródłiskach, ciekach, mokradłach i zbiornikach wodnych

Propozycje i wnioski

- Należy utrzymać aktualną sieć szlaków turystycznych wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz w celu lepszej kanalizacji ruchu zwiększyć o dodatkowe 3-4 ilość miejsc odpoczynku (z możliwością palenia ognisk) w miejscach szczególnie atrakcyjnych i uczęszczanych, z dala od głównych dróg (np.: w rejonie Oczka Marzanny, Źródła Ponikwy, zachodni brzeg jez. Binowskiego, Sienna Droga nad Wężówką)
- Bezpieczeństwo publiczne w sąsiedztwie szlaków, dróg, miejsc odpoczynku, powinno mieć zawsze priorytet nad pozostałymi funkcjami
- Należy rozważyć stosowanie znaków informujących o ew. zagrożeniach, w tym znaków zakazu, w obrębie wybranych kompleksów (głównie ze strony okazałych drzew), np. związanych z silnym wiatrem
- Pojawiają się postulaty, iż lasy społeczne powinny w większym stopniu niż obecnie być udostępnione turystycznie i rekreacyjnie, w przypadku części mniej znanych w świadomości społecznej kompleksów leśnych (np. buczyny w rejonie Leśna Górnego) słuszne, niemniej w obszarze Puszczy Bukowej ich realizacja byłaby nasileniem zagrożeń dla przyrody

